

У РУБРИЦІ ПУБЛІКУЮТЬСЯ ОФІЦІЙНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ВІДПОВІДНО ДО КОМПЕТЕНЦІЇ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ Й КОМЕНТАРІ ПОСАДОВИХ ОСІБ, НАУКОВИХ ДІЯЧІВ ТА ІНШИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАІНТЕРЕСОВАНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ.

ПРО НОВІ ЗМІНИ ДО ПОРЯДКУ ОФОРМЛЕННЯ ДОЗВОЛІВ І ДЕКЛАРАЦІЙ У СИСТЕМІ ДЕРЖПРАЦІ

Спільний вебінар на цю тему журнал «Охорона праці» та Державна служба України з питань праці провели 29 квітня 2021 р. Під час заходу було висвітлено наболілі питання, пов'язані з оформленням суб'єктами господарювання документів дозвільного та декларативного характеру.

Нагадаємо: 10 березня набула чинності постанова КМУ від 03.02.2021 № 77 «Про затвердження переліку машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (далі – **Постанова № 77**), якою **внесено зміни до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки**, затвердженого постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107 (далі – **Порядок № 1107**).

Головні питання, що було розглянуто під час вебінару:

- основні вимоги Постанови № 77, а також зміни до Порядку № 1107;
- права та обов'язки роботодавців під час оформлення дозволів і декларацій;
- роль експертно-технічних центрів та експертів технічних з промислової безпеки під час оформлення дозволів і декларацій;
- вимоги щодо проведення аудиту дотримання вимог законодавства у сфері охорони праці;
- проблемні питання, що виникають під час оформлення дозволів і декларацій, та шляхи їх вирішення.

Спікерами виступили представники Держпраці:

- заступник начальника відділу експертної роботи, ринкового нагляду та надання адміністративних послуг Держпраці **Юрій Мар'єнко**;
- заступник директора департаменту – начальник відділу нагляду в металургії, машинобудуванні та енергетиці департаменту нагляду в промисловості і на об'єктах підвищеної небезпеки **Олександр Ігнатів**.

В обговоренні взяли участь:

- експерт (асесор) з питань акредитації органів інспектування **Олексій Фаустов**;
- заступник генерального директора з охорони праці СП «Основа-Солсиф» **Ірина Петченко**;
- заступник директора КП «Донецький центр підготовки персоналу» Донецької обласної ради **Євген Ягодка**;
- заступник головного редактора ТОВ «Редакція журналу «Охорона праці» **Микола Федоренко**.

Публікуємо інформацію щодо питань одержання документів дозвільного характеру та подання документів декларативного характеру суб'єктів господарювання з урахуванням вимог Постанови № 77, надану Держпраці на запит журналу «Охорона праці».

1. Відповідно до ст. 155 Кодексу Законів про працю України «власник, який створив нове підприємство, зобов'язаний одержати від центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, дозвіл на початок його роботи». Яке відношення має одержання дозволу на початок роботи підприємства до одержання дозволу, передбаченого Порядком № 1107?

Закон України «Про дозвільну діяльність у сфері господарської діяльності» (далі – **Закон № 2806**) визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів.

Відповідно до статті 1 Закону № 2806 документ дозвільного характеру – дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ в електронному вигляді (запис про наявність дозволу, висновку, рішення, погодження, свідоцтва, іншого документа в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань), який дозвільний орган зобов'язаний видати суб'єкту господарювання в разі надання йому права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності якого суб'єкт господарювання не може проваджувати певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності.

Відповідно до частини третьої статті 21 Закону України «Про охорону праці» роботодавець повинен одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – **дозвіл**).

Порядок № 1107 визначає процедуру видачі або відмови у видачі, переоформлення, анулювання Держпраці та її територіальними органами дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

2. Підприємство має головний офіс (юридичну адресу) у м. Києві та розгалужену по всій території України структуру філій (без права юридичної особи). Чи можна оформлювати на головний офіс єдиний документ дозвільного або декларативного характеру щодо проведення робіт підвищеної небезпеки на території всіх філій підприємства?

Відповідно до статті 1 Закону № 2806 дозвільна система у сфері господарської діяльності – сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, анулюванням документів дозвільного характеру.

Суб'єкт господарювання – зареєстрована в установленому законодавством порядку юридична особа України або іншої держави незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює господарську діяльність, крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізична особа – підприємець, у тому числі інвестор, що є стороною угоди про розподіл продукції відповідно до Закону України «Про угоди про розподіл продукції», його підрядник, субпідрядник, постачальник та інший контрагент, що виконує роботи, передбачені угодою про розподіл продукції, на підставі договорів з інвестором.

Порядок № 1107 визначає процедуру видачі або відмови у видачі, переоформлення, анулювання Держпраці та її територіальними органами дозволів на виконання робіт

підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

Відповідно до пункту 7 Порядку № 1107 дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки видається територіальним органом Держпраці за місцем державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця.

Пунктом 3 Порядку № 1107 встановлено, що рішення щодо видачі дозволу приймається на підставі висновку експертизи, що містить інформацію про відповідність (невідповідність) об'єкта експертизи вимогам законодавства з питань охорони праці та промисловості безпеки та складається експертною організацією за результатами проведення експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання.

Форма дозволу (додаток 1 до Порядку № 1107) передбачає зазначення адреси виконання робіт або експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (у разі потреби). Форма декларації (додаток 8 до Порядку № 1107) передбачає зазначення місця виконання робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації виробничого обладнання підвищеної небезпеки як за місцезнаходженням роботодавця, так і за місцезнаходженням об'єкта.

Відповідно до пункту 14 Порядку № 1107 дія дозволу поширюється на всю територію України. Роботодавець, який отримав дозвіл і має намір виконувати роботи підвищеної небезпеки та/або експлуатувати (застосовувати) машини, механізми, устаткування підвищеної небезпеки (у тому числі відокремленим підрозділом), повинен письмово повідомити про це територіальний орган Держпраці за місцем виконання таких робіт та/або експлуатації (застосування) таких машин, механізмів, устаткування не пізніше ніж за десять робочих днів до початку їх виконання та/або експлуатації (застосування) з наданням копії дозволу.

3. Відповідно до п. 21 Порядку № 1107 у разі зміни відомостей Декларації суб'єкта господарювання – роботодавець повинен подавати оновлену Декларацію протягом семи робочих днів з дня настання таких змін. Які конкретні зміни передбачають необхідність переоформлення Декларації?

Декларації, видані до набрання чинності Постановою № 77, є чинними до внесення змін до таких декларацій (п. 3 Постанови № 77).

Пунктом 21 Порядку № 1107 визначено, зокрема, що в разі зміни відомостей у поданій декларації суб'єкт господарювання в порядку, встановленому цим пунктом для подання декларації, подає оновлену декларацію протягом семи робочих днів з дня настання таких змін.

4. Які вимоги до передбаченого формою Декларації порядку проведення аудиту охорони праці, виконавців аудиту? Які вимоги до документа (висновку), що оформлюється за результатами проведення аудиту, та строки його дії?

Сьогодні підставою для проведення аудиту з охорони праці (на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці) є стаття 13 Закону України «Про охорону праці», але відсутні підзаконні нормативно-правові акти з охорони праці, які визначають порядок проведення цього аудиту. Держава не обмежує роботодавця в можливості вибору способу проведення аудиту. Роботодавець може здійснювати силами служби охорони праці підприємства або залучати до відповідної роботи сторонні організації чи фахівців, самостійно визначивши вимоги до їх кваліфікації.

Ураховуючи, що законодавство не встановлює вимог до форми та механізму проведення аудиту з охорони праці, роботодавець може застосовувати норми прийнятих міжнародних, європейських, національних стандартів з охорони праці або розробити власний стандарт підприємства для проведення відповідного аудиту.

Так, зокрема, настанови щодо проведення аудитів систем управління, зокрема щодо принципів проведення аудитів, керування програмою аудиту та проведення аудитів систем управління, а також щодо оцінювання компетентності осіб, залучених до процесу аудиту, надано у ДСТУ ISO 19011:2019 «Настанови щодо проведення аудитів систем управління».

5. Чи потрібно ОСББ отримувати дозвіл на експлуатацію ліфта?

Відповідно до статті 1 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (далі – **Закон № 2866-III**) об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (далі – **об'єднання**) – юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна.

Згідно з частиною п'ятою статті 4 Закону № 2866-III господарче забезпечення діяльності об'єднання може здійснюватися власними силами об'єднання (шляхом самозабезпечення) або шляхом залучення на договірних засадах суб'єктів господарювання.

Відповідно до частини другої статті 1 Закону № 2694 роботодавець – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю.

Отже, у разі використання найманої праці об'єднання набуває статус роботодавця.

Згідно з частиною третьою статті 21 Закону № 2694 роботодавець повинен одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – **дозвіл**).

Відповідно до пункту 6 Порядку № 1107 дозвіл за формою згідно з додатком 1 видається, зокрема, роботодавцеві – на виконання робіт підвищеної небезпеки, що зазначені в групі А додатка 2, або на експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, що зазначені в групі А переліку машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого Постановою № 77.

Ліфти зазначені в пункті 7 групи А Постанови № 77.

Отже, з метою уникнення порушень законодавства з охорони праці об'єднання має визначитися зі способом ведення господарської діяльності з урахуванням необхідності одержання відповідних документів дозвільного характеру.

6. Чи потрібно оформлювати Дозвіл на використання підйимальних платформ для осіб з інвалідністю, якщо ці платформи використовуються на транспорті та для доступу в будівлі?

На підставі п. 7 групи А Постанови № 77 та абзацу 2 п. 6 Порядку № 1107 на вантажопідйимальні крани і машини, ліфти, підйомники для підймання працівників, пасажирські підвісні канатні дороги, фунікулери, ескалатори та пасажирські конвеєри, коліски приводні для підймання працівників необхідно оформити Дозвіл.

Дозвіл потрібно оформлювати на підйомники для підймання працівників, робочі місця яких розташовані на висоті. Але ці вимоги не стосуються підйимальних платформ, призначених для переміщення пересічних громадян – маломобільних груп населення (зокрема, осіб з інвалідністю).

7. Чи потрібно оформлювати Дозвіл (Декларацію) на експлуатацію технологічного транспортного засобу – зареєстрованого в Держпраці вилочного навантажувача, а також на вантажно-розвантажувальні роботи з використанням вилочного навантажувача?

На підставі п. 1, п. 6 групи Б Постанови № 77 та п. 21 Порядку № 1107 на експлуатацію навантажувача (як технологічного транспортного засобу, на який поширюється дія Технічного регламенту безпеки машин, затвердженого постановою КМУ від 30.01.2013 № 62 (далі – **Технічний регламент № 62**), необхідно подати декларацію.

На підставі п. 20 групи А додатка 2 до Порядку № 1107 на вантажно-розвантажувальні роботи з використанням навантажувача необхідно отримувати дозвіл.

На підставі п. 11 групи А додатка 2 до Порядку № 1107 на налагодження, ремонт та технічне обслуговування навантажувача необхідно отримувати дозвіл.

На підставі п. 1 групи Б додатка 2 до Порядку № 1107 виконання робіт з переміщення і навантаження блоків природного каменю у транспортні засоби з використанням навантажувача повинно здійснюватися за наявності декларації.

Одержання дозволу не вимагається в разі експлуатації (застосування) устаткування підвищеної небезпеки, яке прийнято в експлуатацію з видачею відповідного сертифіката або щодо якого зареєстровано декларацію про готовність до експлуатації, а також у разі реєстрації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці (ст. 21 Закону України «Про охорону праці»). Слід зазначити, що Держпраці здійснює реєстрацію великотоннажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування (зокрема, навантажувачів) (частина 31 п. 4 Положення про Державну службу України з питань праці, затверджене постановою КМУ від 11.02.2015 № 96). Тобто відповідно до ст. 21 Закону України «Про охорону праці» отримання дозволу на експлуатацію зареєстрованого навантажувача не передбачено вимогами Порядку № 1107.

8. На території підприємства розміщено автозаправний пункт із двома роздавальними колонками та двома ємностями для зберігання дизельного палива. За результатами ідентифікації об'єкт не віднесено до об'єктів підвищеної небезпеки. Який документ – Дозвіл чи Декларацію – потрібно оформлювати на експлуатацію виробничого обладнання автозаправного пункту?

До групи А Постанови № 77 віднесено обладнання та захисні системи, призначені для використання в потенційно вибухонебезпечних середовищах, зазначені в додатку 1 до Технічного регламенту обладнання та захисних систем, призначених для використання в потенційно вибухонебезпечних середовищах, затвердженого постановою КМУ від 28.12.2016 № 1055 (далі – **Постанова № 1055**). Згідно з додатком 1 до Постанови № 1055 до обладнання групи II належить обладнання, призначене для використання в зонах, в яких вибухонебезпечні середовища, що створюються сумішами повітря з газами, парами або туманами, або пилоповітряними сумішами, наявні постійно або протягом тривалих проміжків часу, або часто. Тобто йдеться про паливороздавальні колонки, ємності, цистерни, резервуари для зберігання пального. Власник паливозаправного пункту на підставі п. 6 Порядку № 1107 повинен отримати дозвіл на експлуатацію обладнання групи II додатка 1 до Постанови № 1055.

Крім того, відповідно до п. 11 групи А додатка 2 до Порядку № 1107 роботодавець повинен оформити Дозвіл на монтаж, демонтаж, налагодження, ремонт, технічне обслуговування, реконструкцію паливозаправного пункту.

9. Який документ – Дозвіл чи Декларацію – потрібно оформлювати на роботи з використанням газових (зокрема, ацетиленових) або кисневих балонів?

Газові балони (зокрема, ацетиленові, кисневі) підпадають під дію Технічного регламенту рухомого обладнання, що працює під тиском, затвердженого постановою КМУ від 04.08.2018 № 536 (далі – **Технічний регламент № 536**). Класифікація робочого газового середовища з розподілом на дві групи наведена у п. 40 Технічного регламенту обладнання, що працює під тиском, затвердженого постановою КМУ від 16.01.2019 № 27 (далі – **Технічний регламент № 27**), відповідно до якого до групи 1 віднесено, зокрема, вибухонебезпечні, пожежонебезпечні та окиснювальні гази (зокрема, ацетилен). Кисень належить до групи 1.

Відповідно до пп. 5, 11 групи А додатка 2 до Порядку № 1107 роботодавець повинен отримати дозвіл на виконання таких видів робіт, як технічний огляд, випробування, експертне обстеження (технічне діагностування); монтаж, демонтаж, налагодження, ремонт, технічне обслуговування, реконструкція посудин, що перебувають під тиском (зокрема, балонів). Ця вимога стосується посудин, що працюють під тиском, на які поширюються Технічний регламент № 27 (п. 5 групи А Постанови № 77), Технічний регламент № 536 (п. 9 групи Б Постанови № 77) та Технічний регламент простих посудин високого тиску, затверджений постановою КМУ від 28.12.2016 № 1025 (далі – **Технічний регламент № 1025**) (п. 5 групи А Постанови № 77).

Технічний регламент № 27 поширюється на:

1. Посудини та запобіжні пристрої (підпункти 1, 4 п. 7) для газів, зріджених газів, розчинених під тиском газів, парів таких робочих середовищ, в яких тиск пари за максимально допустимої температури перевищує нормальний атмосферний тиск (1013 мілібар) більш як на 0,5 бара, у межах таких граничних значень:

- » для робочого середовища групи 1, якщо об'єм перевищує 1 літр і добуток PS на V перевищує 25 бар на 1 літр або тиск PS перевищує 200 бар;
- » для робочого середовища групи 2, якщо об'єм перевищує 1 літр і добуток PS на V перевищує 50 бар на 1 літр або тиск PS перевищує 1 тис. бар, а також усіх переносних вогнегасників та балонів для дихальних апаратів;

робочого середовища з тиском пари за максимально допустимої температури не більше ніж 0,5 бара вище нормального атмосферного тиску (1013 мілібар) у межах таких граничних значень:

- » для робочих середовищ групи 1, якщо об'єм перевищує 1 літр і добуток PS на V перевищує 200 бар на 1 літр або тиск PS перевищує 500 бар;
- » для робочого середовища групи 2, якщо тиск PS перевищує 10 бар і добуток PS на V перевищує 10 тис. бар на 1 літр або тиск PS перевищує 1 тис. бар;

2. Обладнання, що працює під тиском, та запобіжні пристрої місткістю більш як 2 літри та призначені для утворення пари або перегрітої води за температури більш як 110° С, яке підігрівається полум'ям або іншим чином і якому загрожує небезпека перегріву, зокрема автоклави (підпункти 2, 4 п. 7).

3. Трубопроводи та запобіжні пристрої для (підпункти 3, 4 п. 7):

• газів, зріджених газів, розчинених під тиском, пари і робочого середовища з тиском пари за максимально допустимої температури не вище нормального атмосферного тиску (1013 мілібар) більш як на 0,5 бара в межах таких граничних значень:

- » для робочого середовища групи 1, якщо DN перевищує 25;
- » для робочого середовища групи 2, якщо DN перевищує 32 і добуток PS на DN перевищує 1 тис. бар;

• робочого середовища з тиском пари за максимально допустимої температури не більш як 0,5 бара атмосферного тиску (1013 мілібар) у межах таких граничних значень:

- » для робочого середовища групи 1, якщо DN перевищує 25 і добуток PS на DN перевищує 2 тис. бар;
- » для робочого середовища групи 2, якщо тиск PS перевищує 10 бар, DN перевищує 200 і добуток PS на DN перевищує 5 тис. бар.

Технічний регламент № 1025 поширюється на посудини, які виготовляються серійно та мають такі характеристики (п. 2):

1) посудини є зварними, піддаються внутрішньому надлишковому тиску понад 0,5 бара і призначені для наповнення повітрям або азотом і не призначені для вогневого нагрівання;

2) деталі та вузли, що впливають на міцність посудини під тиском, повинні виготовлятися з якісної нелегованої сталі або нелегovanого алюмінію, або алюмінієвих сплавів, не зміцнених шляхом старіння;

3) посудина повинна складатися з:

‣ циліндричної частини з круговими поперечними перерізами, закритими випуклими назовні та/або плоскими днищами, що мають ту саму вісь обертання, що і циліндрична частина;

‣ двох випуклих назовні днів з однією віссю обертання;

4) максимальний робочий тиск посудини не повинен перевищувати 30 бар, а добуток тиску на об'єм посудини ($PS \times V$) – 10 тис. бар на 1 літр;

5) мінімальна робоча температура не повинна бути нижче $-50\text{ }^{\circ}\text{C}$, а максимальна робоча температура – вище $+300\text{ }^{\circ}\text{C}$ для посудин зі сталі і $+100\text{ }^{\circ}\text{C}$ – для посудин з алюмінію або його сплавів.

Технічний регламент № 536 поширюється на рухоме обладнання, що містить посудину під тиском, причому під рухомим обладнанням, що працює під тиском, розуміють обладнання, яке включає газові балони (UN 2037) та не включає аерозолі (UN 1950), відкриті криогенні посудини, газові балони дихальних апаратів, вогнегасники (UN 1044) (підпункт 18 п. 5).

10. Який документ – Дозвіл чи Декларацію – потрібно оформлювати на роботи з використанням компресорних агрегатів, що використовуються під час проведення малярних робіт?

Компресор підпадає під дію Технічного регламенту безпеки машин, затвердженого постановою КМУ від 30.01.2013 № 62. Крім того, до складу компресорної установки може входити посудина (ресивер), що працює під тиском та підпадає під дію Технічного регламенту простих посудин високого тиску, затвердженого постановою КМУ від 28.12.2016 № 1025.

Отже, експлуатація компресора повітряного здійснюється на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці. Для експлуатації ресивера роботодавець повинен одержати дозвіл.

11. Чи потрібно оформлювати Дозвіл (Декларацію) на вантажно-розвантажувальні роботи з використанням ручного візка типу «рокла»?

На підставі п. 20 групи А додатка 2 до Порядку № 1107 на вантажно-розвантажувальні роботи за допомогою машин і механізмів необхідно отримувати дозвіл.

Вантажно-розвантажувальні роботи – це комплекс заходів, спрямованих на підняття різноманітних вантажів з метою їх завантаження чи розвантаження; такі роботи застосовуються для навантаження (розвантаження) або вивантаження вантажів вручну або за допомогою спеціалізованої техніки (вантажопідіймальних кранів і машин, навантажувачів, автоелектрокарів) (п. 3 розділу I Правил охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, НПАОП 0.00-1.75-15).

Відповідно до частин 3, 4 п. 1 глави 2 розділу I Правил охорони праці під час експлуатації вантажопідіймальних кранів, підіймальних пристроїв і відповідного обладнання (НПАОП 0.00-1.80-18):

- вантажопідіймальна машина – підіймальний механізм (пристрій) циклічної дії, призначений для переміщення в просторі вантажу та (або) працівників (однорейкові візки, талі, лебідки, кранові підйомники, приводні коліски для підймання працівників);

- вантажопідіймальний кран – машина циклічної дії, призначена для підймання та переміщення в просторі вантажу, підвішеного за допомогою гака чи утримуваного іншим вантажозахоплювальним органом.

Зважаючи на те що ручний гідравлічний візок типу «рокла» не є вантажопідіймальною машиною та вантажопідіймальним краном, не передбачає переміщення вантажу за допомогою гака, дозвіл на вантажно-розвантажувальні роботи з використанням візка «рокла» оформлювати не потрібно.

12. Чи потрібно оформлювати Дозвіл (Декларацію) на використання ручного і пересувного електричного та пневматичного інструменту?

Електроінструмент повинен періодично, не рідше одного разу на шість місяців, проходити перевірку згідно з вимогами ДСТУ ІЕС 60745-1:2010 «Інструмент ручний електромеханічний. Безпека. Частина 1. Загальні вимоги» (п. 1.20 глави 1 розділу III Правил охорони праці під час роботи з інструментом та пристроями, НПАОП 0.00-1.71-13).

Пневмоінструмент необхідно періодично, але не рідше одного разу на шість місяців, розбирати, промивати, змащувати, роторні лопатки – заправляти, а виявлені під час огляду пошкодження або спрацьовані частини – замінювати новими (п. 1.39 глави 1 розділу III НПАОП 0.00-1.71-13).

Тобто ручний електро- та пневмоінструмент може підпадати під дію пунктів 1 та/або 8 групи Б Постанови № 77 «інші машини, механізми, устаткування, що не увійшли до групи А та до яких виробником встановлені вимоги щодо проведення технічного огляду, випробування та/або експертного обстеження (технічне діагностування)», отже, на експлуатацію ручного електро- та пневмоінструмента необхідно подати декларації.

13. Чи потрібно оформлювати Дозвіл (Декларацію) на експлуатацію твердопаливного котла, що використовується для опалювання виробничих приміщень? Який документ – Дозвіл чи Декларацію – потрібно оформлювати на використання парового медичного стерилізатора, що використовується в закладах охорони здоров'я?

Якщо котельне обладнання або паровий медичний стерилізатор має конструктивні елементи, що перебувають під робочим тиском понад 0,5 бара та підпадають під дію Технічного регламенту № 27, то таке обладнання роботодавець має експлуатувати на підставі Дозволу (п. 5 групи А Постанови № 77).

14. Чи потрібно переоформлювати Декларацію на ковальсько-пресове устаткування в разі додаткового долучення до цього устаткування піскоструминного апарату?

Ковальсько-пресове устаткування належить до групи Б Постанови № 77, експлуатація якого здійснюється на підставі декларації. Додаткове використання піскоструминного апарату в ковальсько-пресовому устаткуванні створює нове робоче місце та впливає на безпеку праці, тому необхідно подати нову декларацію на експлуатацію цього виробничого обладнання. Крім того, потрібно оформити дозвіл на виконання таких видів робіт, як монтаж, демонтаж, налагодження, ремонт, технічне обслуговування та реконструкція цього обладнання (п. 11 групи А додатка 2 до Порядку № 1107).

15. Чи потрібно оформлювати Декларацію на обслуговування металообробного та деревообробного верстатів (зокрема, на змащення верстата)?

На підставі п. 20 групи Б додатка 2 до Порядку № 1107 необхідно подати декларацію на виконанні робіт з обслуговування верстатів з обробки деревини і металів. Ідеться не про просте прибирання сміття з верстата або його щоденне профілактичне обслуговування, а про технічне обслуговування, під яким розуміють комплекс робіт з підтримки працездатності обладнання в період його використання. Наприклад, відповідно до ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» існує Клас 33.12 «Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення», зокрема, «Ремонт і технічне обслуговування металорізального устаткування та верстатів для оброблення металів під тиском, а також приладдя до них».

16. Чи потрібно оформлювати Декларацію на машину, призначену для переробки харчових продуктів (зокрема, електром'ясорубку)?

Оскільки на машини, призначені для підготовки та переробки харчових продуктів (зокрема, звичайну електром'ясорубку), поширюються вимоги додатка 2 до Технічного регламенту № 62, то згідно з п. 1 групи Б Постанови № 77 їх експлуатація повинна здійснюватися на підставі декларації.

17. Враховуючи те, що верхолазні роботи є спеціальним видом роботи на висоті, чи потрібно за наявності Декларації на верхолазні роботи додатково отримувати Декларацію на «роботи, що виконуються на висоті понад 1,3 метра»?

«Верхолазні роботи» та «роботи на висоті» базуються на використанні різних засобів та технологій виробництва. Верхолазні роботи (як окремий (спеціальний) вид роботи на висоті) передбачають використання висотно-верхолазного спорядження, застосування якого вимагає попередньої професійної підготовки (зокрема, існує професія верхолаза). Роботи на висоті передбачають використання широкої номенклатури засобів підмощування, драбин-стрем'янок та захисних систем, від справності яких залежить безпека праці. Необхідно окремо подавати декларацію на «роботи, що виконуються на висоті понад 1,3 метра» (п. 3 групи Б додатка 2 до Порядку № 1107) та декларацію на «верхолазні роботи та промисловий альпінізм» (п. 18 групи Б додатка 2 до Порядку № 1107).

18. Чи потрібно оформлювати Дозвіл (Декларацію) на експлуатацію переносних підіймальних домкратів, що використовуються під час зведення несучих та огорожувальних конструкцій на об'єктах будівництва?

Підйомники для підймання транспортних засобів зазначені у п. 3 групи Б Постанови № 77. Домкрати, що використовуються для підймання транспортних засобів, належать до ручних засобів виробництва та відповідно до Правил охорони праці на автомобільному транспорті (НПАОП 0.00-1.62-12) не підлягають випробуванню (порівняно з підйомниками для підймання транспортних засобів), тому для їх експлуатації не потрібно подавати декларацію.

Домкрати для підймання вантажів повинні бути випробувані перед початком експлуатації, а також через кожних 12 місяців та після кожного ремонту. Випробування потрібно проводити статичним навантаженням, що перевищує вантажопідймальність на 25%. Під час випробування домкратів їх гвинти (рейки, штоки) необхідно висунути в крайнє верхнє положення, що відповідає підйманню вантажу на максимальну висоту за експлуатаційною документацією (п. 7.3.38 ДБН А.3.2-2-2009 «Охорона праці і промислова безпека в будівництві», НПАОП 45.2-7.02-12).

Такі домкрати підпадають під дію п. 8 групи Б Постанови № 77 «інші машини, механізми, устаткування, що не увійшли до групи А та до яких виробником встановлені вимоги щодо проведення технічного огляду, випробування та/або експертного обстеження (технічне діагностування)», тому їх експлуатація повинна здійснюватися на підставі декларації.

19. Чи потрібно оформлювати Декларацію на обслуговування вантажного автомобіля (зокрема, у разі проведення доливання в акумулятор електроліту, дистильованої води)?

Акумуляторні батареї (далі – **АБ**) можуть використовуватися для транспортних засобів (автомобільні АБ), а також в електроустановках як незалежне джерело електроживлення електроустановок (так звані промислові АБ). Обслуговування та ремонт акумуляторних батарей є роботами з підвищеною небезпекою (п. 46 Переліку робіт з підвищеною небезпекою, НПАОП 0.00-2.01-05).

Вимоги до експлуатації автомобільних АБ визначено, зокрема, Правилами експлуатування акумуляторних свинцевих стартерних батарей колісних транспортних засобів і спеціальних машин, виконаних на колісних шасі, затвердженими наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 02.07.2008 № 795.

Вимоги до стаціонарних промислових АБ визначають, зокрема:

- ✓ Правила улаштування електроустановок, затверджені наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості від 21.07.2017 № 476;
- ✓ Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені наказом Міністерства палива та енергетики від 25.07.2006 № 258 (у редакції наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості від 13.02.2012 № 91);
- ✓ Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів (НПАОП 40.1-1.21-98).

Отже, п. 11 «Обслуговування і ремонт акумуляторних батарей промислового призначення» групи Б додатка 2 до Порядку № 1107 не поширюється на автомобільні АБ, подавати декларацію на їх обслуговування не потрібно.

Крім того, рекомендуємо звертатися за роз'ясненнями до Держпраці, а також запрошувати на підприємство представників Держпраці для позапланової перевірки консультації.

20. Який документ – Дозвіл чи Декларацію – потрібно оформлювати, якщо під час проведення експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єктів господарювання (п. 6 групи Б додатка 2 до Порядку № 1107) передбачено проведення експертного обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (п. 5 групи А Постанови № 77)? Чи достатньо кваліфікаційного сертифіката експерта технічного з промислової безпеки для проведення експертного обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки відповідного напрямку?

Вимоги до експертних організацій визначено наказом Міністерства соціальної політики України від 12.04.2018 № 507, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.05.2018 за № 569/32021 (далі – **Вимоги**).

Відповідно до пункту 8 розділу II Вимог експертна організація має забезпечити декларування відповідності власної матеріально-технічної бази вимогам законодавства у сфері охорони праці та безпеки промислового виробництва в установленому порядку.

Порядок проведення експертного обстеження машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, вимоги до експертних організацій визначені в Порядку проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.05.2004 № 687.

ЕКСКЛЮЗИВНІ ВІДПОВІДІ ПРЕДСТАВНИКІВ ДЕРЖПРАЦІ НА АКТУАЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ЩОДО ПОРЯДКУ ОФОРМЛЕННЯ ДОЗВОЛІВ ТА ДЕКЛАРАЦІЙ

21. Чи потрібно оформлювати Декларацію на експлуатацію вантажозахоплювальних пристроїв (зокрема, строп)?

Відповідно до ч. 2 п. 2 Технічного регламенту № 62, до устаткування, на яке поширюється цей Технічний регламент, належать ланцюги, канати та текстильні стрічки, вироблені та призначені для підйомних робіт як частини підймальних машин або піднімального приладдя.

Тобто піднімальне приладдя (вантажозахоплювальні пристрої, такі як стропа, траверси, рейфер, спредер) підпадає під дію п. 1 групи Б Постанови КМУ № 77: «усі типи машин та устаткування, що наведені в підпунктах 1 і 2 пункту 2 Технічного регламенту безпеки машин, затвердженого постановою КМУ від 30.01.2013 № 62, що не зазначені у групі А».

Отже, експлуатація вантажозахоплювальних пристроїв може здійснюватися на підставі декларації (п. 21 Порядку № 1107). Водночас під експлуатацією цих засобів розуміють технічний огляд, випробування, експертне обстеження (технічне діагностування), монтаж, демонтаж, налагодження, ремонт, технічне обслуговування. На безпосередню експлуатацію вантажозахоплювальних пристроїв, що не передбачає виконання зазначених вище видів робіт, подавати декларацію немає потреби.

22. Які санкції можуть накладати представники Держпраці в разі неоформлення роботодавцем декларації, пов'язаної з проведенням робіт підвищеної небезпеки або експлуатацією машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки?

Відповідно до ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено складання протоколів про адміністративні правопорушення у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про охорону праці за статтями 41, 58, 74, 93, 94, 1884, 231 КУАП. Зокрема, згідно зі ст. 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення, порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 20 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Варто зазначити, що сплата штрафу не звільняє від усунення виявлених правопорушень.

23. Чи потрібно роботодавцю продовжувати строк дії дозволу в період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2?

Процедуру видачі або відмови у видачі, переоформлення, анулювання Держпраці та її територіальними органами дозволів визначає Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затверджений постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107 (далі – **Порядок**).

Строк дії дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки продовжується територіальним органом Держпраці.

У разі коли під час строку дії дозволу роботодавцем не порушено його умов, строк дії дозволу продовжується на наступні п'ять років на підставі заяви роботодавця, поданої не пізніше десяти робочих днів з дня закінчення дії дозволу, за формою згідно з додатком 5, та оригіналу дозволу.

Якщо під час строку дії дозволу роботодавцем порушено його умови, зокрема не дотримано вимог законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки чи допущено виникнення аварій та/або пов'язаних з виробництвом нещасних випадків під час виконання робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, зазначених у дозволі, строк дії такого дозволу продовжується на підставі зазначеної заяви, оригіналу дозволу і нового позитивного висновку експертизи щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва під час виконання зазначених у дозволі робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності та порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, визначено Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – **Закон № 2806**).

Законом України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – **Закон № 1071**) до ст. 11 Закону України № 2806 включено пункт 2¹, яким визначено, що документи дозвільного характеру, що не обумовлені міжнародними зобов'язаннями або іншими обмеженнями, встановленими законом, строк дії яких закінчується в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), вважаються такими, дію яких продовжено на період карантину та обмежувальних заходів і протягом трьох місяців з дня його/їх закінчення.

Отже, продовження дозволів, строк дії яких закінчився до набрання чинності Законом № 1071, здійснюється відповідно до п. 15 Порядку.

24. Чи можна зазначати в декларації у графі «місце виконання робіт» адресу декількох виробничих об'єктів?
Чи можна зазначати в декларації у графі «місце виконання робіт» таку інформацію: «на об'єктах відповідно до укладених договорів із замовниками»?

Форма декларації передбачає зазначення такої інформації:

- за вибором:
 - › адреса місцезнаходження роботодавця;
 - › адреса постійного місцезнаходження об'єкта;
 - › регіон (область) місця виконання робіт / експлуатації, що змінюється;
- підстави виконання робіт підвищеної небезпеки та/або експлуатації виробничого обладнання підвищеної небезпеки (за договорами, контрактами тощо, що зберігаються в роботодавця).

25. З одного боку, «зміна найменування та місцезнаходження юридичної особи або прізвища, імені, по батькові та місця проживання фізичної особи – підприємця не є підставами для переоформлення документа дозвільного характеру» (ч. 8 ст. 41 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»), з іншого – «підстава для переоформлення документа дозвільного характеру – зміна найменування юридичної особи або прізвища, імені, по батькові та місця проживання фізичної особи – підприємця та зміна місцезнаходження суб'єкта господарювання» (ст. 21 Закону України «Про охорону праці»). Тож чи потрібно переоформлювати документ дозвільного характеру в разі зміни найменування юридичної особи?

Колізія норм права вирішується шляхом вибору того нормативного акта, який має бути застосований до конкретного випадку (юридичного факту). Так, у разі існування неузгодженості між нормами, виданими одним і тим самим нормотворчим органом, застосовується акт, виданий пізніше, навіть якщо прийнятий раніше акт не втратив своєї чинності.

Вимоги Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», яким визначаються правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності в Україні, має пріоритет над вимогами Закону України «Про охорону праці» щодо питання переоформлення дозволів.

26. Які особливості оформлення дозволів та декларацій в умовах карантину, пов'язаного з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), або в інших особливих умовах?

Документи дозвільного характеру, що не обумовлені міжнародними зобов'язаннями або іншими обмеженнями, встановленими законом, строк дії яких закінчується в період дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), вважаються такими, дію яких продовжено на період карантину та обмежувальних заходів і протягом 3 місяців з дня його/їх закінчення (ч. 21 ст. 11 «Прикінцеві положення» Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»).

Аналогічні вимоги стосуються документів дозвільного характеру, виданих суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції», документи дозвільного характеру, строк дії яких закінчився в період її проведення, вважаються такими, що продовжили свою дію на період проведення антитерористичної операції.

27. Чи потрібно суб'єкту господарювання отримувати дозвіл на експлуатацію роторної системи паркування автомобілів?

Частиною 3 ст. 21 Закону «Про охорону праці» визначено необхідність одержання роботодавцем дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки.

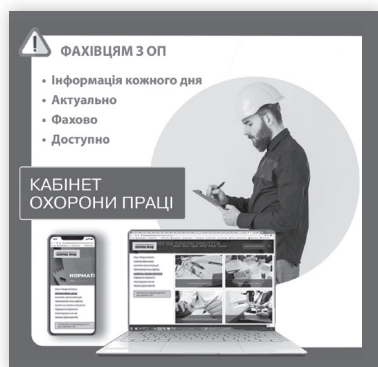
Набуття права на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатації (застосування) машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки може здійснюватися на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з охорони праці.

Постановою КМУ від 26.10.2011 № 1107 затверджено Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – **Порядок**).

Згідно з п. 21 Порядку експлуатація (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, зазначених у групі Б Переліку машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, затвердженого постановою КМУ від 03.02.2021 № 77 (далі – **Перелік**), здійснюється на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці.

Відповідно до п. 3 групи Б Переліку до такого устаткування належать підйомники для підймання транспортних засобів.

*Підготували до публікації **Микола Федоренко**,
заступник головного редактора журналу,
та **Сергій Колесник**, власкор*

**Більше інформації –
в онлайн КАБІНЕТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ.
Докладніше за тел. (044) 333-73-93
(багатоканальний).**

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Просимо надсилати запитання до редакції у зручний для вас спосіб на вказану адресу. Ваші запитання розглянуть компетентні фахівці, а їхні відповіді будуть опубліковані на сторінках додатка.

Адреса для письмової кореспонденції:

Товариство з обмеженою відповідальністю
«Редакція журналу «Охорона праці»,
вул. Попудренка, 10/1,
м. Київ, 02100.

Електронна пошта:
dnopop@gmail.com

Під час оформлення запитань та їх надсилання до редакції поштою або на електронну адресу просимо дотримуватися вимог статті 5 Закону України «Про звернення громадян».